

RHEOLAU SEFYDLOG CYNGOR CYMUNED LLANGERNYW

1. Cyfarfodydd - Y Gymraeg yw Iaith Swyddogol pob cyfarfod

- 1.1 Cynhelir y cyfarfodydd yn Llangernyw (Canolfan Bro Cernyw) neu yng Ngwytherin (Canolfan Gymdeithasol) neu ym Mhandy Tudur (Festri Capel) am 7:30yh ar nos Fercher olaf pob mis neu ar ddyddiad cyfleus. **Yn sgil Covid-19 ag unrhyw argyfyngau yn y dyfodol, bydd Cyngor Cymuned Llangernyw yn gallu cyfarfod yn rhithiol i drafod materion.**
- 1.2 **Cyfarfod Blynyddol y Cyngor (a) mewn blwyddyn etholiad cynhelir rhwng 4 a 18 diwrnod ar ôl dyddiad yr etholiad a (b) pan nad oes etholiad cynhelir ym Mis Mai**
- 1.3 **Ni fydd rhaid cynnal cyfarfod ym mis Awst, oni bai bod materion pwysig iawn i'w trafod.**
- 1.4 Trefnir i gyfieithydd fod yn bresennol pan fo gofyn trwy drefniant blaenorol gyda'r Clerc neu'r Cadeirydd.

2. Cadeirydd

- 2.1 Llywydd y cyfarfod fydd y Cadeirydd etholedig, neu'r is-gadeirydd. Yn absenoldeb y ddau bydd angen penodi cadeirydd am y noson.

3. Y Swyddog Priodol

- 3.1 Y Clerc sydd wedi ei benodi gan y Cyngor yw'r Swyddog Priodol ac mae ei ddyletswyddau'n cynnwys:
 - 3.1.1 Derbyn datganiadau derbyn swyddi cynghorwyr.
 - 3.1.2 Derbyn a chofnodi hysbysiadau ariannol.
 - 3.1.3 Derbyn a chadw cynlluniau a dogfennau eraill.
 - 3.1.4 Rhoi hysbysiadau a dogfennau eraill ar ran y Cyngor.
 - 3.1.5 Derbyn copïau o ddeddfau gan Awdurdodau Llywodraethol.
 - 3.1.6 Llofnodi cyhoeddiad i fynychu cyfarfodydd.
 - 3.1.7 Unrhyw ddyletswyddau ychwanegol gyda chaniatâd y Cyngor.
- 3.2 **Mewn cyfnod lle nad oes Clerc mewn swydd dyrennir dyletswyddau rhwng y Cynghorwyr, ac mae dyletswyddau rheiny fel y rhai a nodir i'r Clerc uchod yn 3.1.**

4. Cworwm

- 4.1 Tri Aelod
- 4.2 Os nad oes tri yn bresennol (wedi datganiad diddordebau aelodau gael eu gwneud) gall y Cadeirydd symud y mater dan drafodaeth i gyfarfod arall.

5. Pleidleisio

- 5.1 Trwy godi llaw os hyn yw dymuniad dau aelod.
- 5.2 Gall aelod, os dymunai, ofyn i'r Clerc gofnodi enwau aelodau a bleidleisiodd o ran neu yn erbyn unrhyw fater a drafodwyd.,
 - 5.2.1 Bydd gan y Cadeirydd ddwy bleidlais, un ar bleidlais wreiddiol ac un arall fel pleidlais fantol.
 - 5.2.2 Os nad yw llywydd y Cyfarfod Blynyddol y Cyngor yn Gynghorydd, ond yn llywyddu'r cyfarfod nes dewis Cadeirydd, nid oes ganddo/i bleidlais wreiddiol yn y dewisiad o Gadeirydd.
 - 5.2.3 Bydd rhaid i'r Llywydd ddefnyddio pleidlais fantol er dewis cadeirydd pan mae pleidleisiau clwm.

6. Trefn Busnes

- 6.1 Ym mhob Cyfarfod Blynyddol y Cyngor, y mater cyntaf fydd
 - 6.1.1 Ethol Cadeirydd
 - 6.1.2 Derbyn Datganiad derbyn y swydd gan y Cadeirydd
 - 6.1.3 Derbyn datganiad derbyn swydd gan aelodau.
 - 6.1.4 Ethol is-gadeirydd
 - 6.1.5 Penodi is-bwyllgorau (os oes angen)

- 6.2 Ym mhob cyfarfod arall (ac eithrio Cyfarfod Blynyddol y Cyngor) y mater cyntaf fydd penodi cadeirydd os yw'r Cadeirydd a'r Is Gadeirydd yn absennol.
- 6.3 Bob yn ail flwyddyn hysbysebu a derbyn amcan brisiau am waith gan gcontractwyr i'w gwneud ar ran y Cyngor.
- 6.4 Penderfynu trefn trafodaeth
 - 6.4.1 Dylai'r cofnodion fod wedi eu darllen gan bob aelod a'u derbyn fel rhai cywir. Ni chaniateir trafodaeth ar gofnodion heblaw am eu cywirdeb. Rhaid gwneud cywiriadau i gofnodion trwy roi cynnig o flaen y cyfarfod, a bydd angen i'r Cadeirydd lofnodi'r cywiriadau.
 - 6.4.2 Llofnodi'r cofnodion fel rhai cywir gan y Cadeirydd.
 - 6.4.3 Ymwneud â materion o'r cofnod, neu faterion heb eu gorffen o'r cyfarfod diwethaf.
 - 6.4.4 Derbyn gohebiaeth o flaen y Cyngor i'w trafod.
 - 6.4.5 I ateb unrhyw gwestiynau.
 - 6.4.6 I dderbyn adroddiadau gan is bwyllgorau.
 - 6.4.7 I dderbyn adroddiadau gan aelodau neu swyddogion y Cyngor.
 - 6.4.8 Awdurdodi llofnodi taliadau.
 - 6.4.9 Unrhyw fater/ion eraill a gynhwyswyd yn yr Agenda.
- 6.5 Gall cynnig ei roi gerbron i newid trefn y materion ar sail anghenraid brys.
 - 6.5.1 Gan y Cadeirydd neu aelod arall, ac os gan y Cadeirydd caiff bleidleisio heb eilydd a heb drafodaeth ychwanegol.

7. Cynigion gerbron y cyfarfod heb hysbysiad.

Gall cynigion yn ymwneud â'r materion canlynol eu gwneud heb hysbysiad

- 7.1 Dewis Cadeirydd i'r cyfarfod
- 7.2 Cywiro cofnodion
- 7.3 Derbyn y cofnodion
- 7.4 Newid trefn y materion i'w trafod.
- 7.5 Symud ymlaen i'r mater nesaf
- 7.6 Cau trafodaeth ar bwnc.
- 7.7 Rhoi mater yn nwylo pwyllgor.
- 7.8 Dewis pwyllgor ac aelodau arno.
- 7.9 I dderbyn adroddiad
- 7.10 I newid cynigiad
- 7.11 I dynnu cynigiad yn ôl
- 7.12 I wahardd y cyhoedd.
- 7.13 I dawelu neu wahardd aelod o'r cyfarfod sy wedi ei enwi am gamymddwyn.
- 7.14 I wahodd aelod sydd wedi datgan budd mewn mater dan drafodaeth i aros yn y cyfarfod.
- 7.15 I roi caniatâd i'r Cyngor lle mae caniatâd ei angen oherwydd y Rheolau Sefydlog hyn
- 7.16 I ddiarddel unrhyw Reol Sefydlog

8. Camymddwyn

- 8.1 Ni ddylai unrhyw aelod anwybyddu penderfyniad y Cadeirydd, amharu ar faterion dan drafodaeth, ymddwyn yn amhriodol a dod â gwawd neu ddirmyg ar y Cyngor.
- 8.2 Os, ym marn y Cadeirydd, bod aelod wedi torri'r uchod (8.1) gall y Cadeirydd ofyn i'r aelod dewi, neu ymadael o'r cyfarfod (ar ôl cael eilydd) heb oedi nac unrhyw drafodaeth ychwanegol.
- 8.3 Os nad oes ufuddhau i'r uchod (8.1 ac 8.2) gall y Cadeirydd ddod â'r cyfarfod i ben

9. Pleidleisio ar Swyddi gwag

- 9.1 Lle mae mwy na dau wedi eu cynnig am swydd, a phan nad oes mwyafrif ar ran un, bydd y person gyda'r lleiafrif o bleidleisiau yn cael ei gymryd oddi ar y rhestr. Yna bydd pleidlais arall. Bydd hyn yn mynd ymlaen nes bydd unigolyn wedi cael mwyafrif.

10. Trafodaethau sy'n effeithio ar weithiwr/wraig y Cyngor.

10.1 Ni all trafodaeth fwrw mlaen nes bod penderfyniad wedi ei wneud i wahardd y cyhoedd o'r cyfarfod.

11. **Taliadau**

11.1 Rhaid awdurdodi taliadau trwy roi cynigion o flaen y cyfarfod, a rhaid i ddau aelod lofnodi'r sieciau (Adran 5.3 Rheolau Cyllidol)

12. **Pwyllgorau ac Is-Bwyllgorau**

12.1 Gall y Cyngor yn ystod y Cyfarfod Blynyddol neu yn ystod unrhyw gyfarfod, benodi unrhyw bwyllgor sydd ei angen.

12.1.1 Ail-etholir aelodau is-bwyllgorau yn y Cyfarfod Blynyddol

12.1.2 Gall y Cyngor ddod â'r pwyllgor i ben neu newid yr aelodau unrhyw amser.

12.2 Bydd Cadeirydd i bob is-bwyllgor.

12.3 Rhaid penodi Cadeirydd fel y cam cyntaf yn y cyfarfod cyntaf, a bydd yn y swydd tan y Cyfarfod Blynyddol

12.4 Gall Cadeirydd y pwyllgor, neu Cadeirydd y Cyngor alw am gyfarfodydd ychwanegol o'r pwyllgor unrhyw amser. Hefyd gall chwarter yr aelodau, wedi rhoi y cais ysgrifenedig, ofyn am gyfarfod/ydd ychwanegol.

12.5 Gall pob pwyllgor drefnu is bwyllgor i'r pwrpas penodedig gan y pwyllgor

12.6 Bydd cworwm y pwyllgor yn hanner yr aelodau, oni bai fod y Cyngor wedi penderfynu'n wahanol.

13. **Pleidleisio mewn pwyllgorau**

13.1 Caiff aelodau pwyllgorau bleidleisio trwy godi llaw, neu os oes dau aelod yn mynnu, trwy bleidlais ddirgel.

13.2 Pan mae'r bleidlais yn glwm bydd y cadeirydd yn defnyddio ei ail bleidlais.

14. **Presenoldeb rhywun sy ddim yn aelod o'r pwyllgor.**

14.1 Gall person roi barn neu gymorth i unrhyw bwyllgor heb ei benodi'n aelod o'r pwyllgor, ond ni chaiff bleidleisio.

15. **Cyfrifon a datganiad ariannol**

15.1 Rhaid i bob taliad ddod o flaen y Cyngor cyn i'w dalu neu fel a ganlyn

15.1.1 Lle mae angen gwneud taliad cyn iddo gael ei arwyddo gan y Cyngor

Bydd rhaid i'r Swyddog Priodol (Clerc **neu Gyngorydd**) ddangos y rheswm dros angen taliad ar frys a hefyd cadarnhau fod y swm sydd yn daliadwy yn gywir, yna gall y Cadeirydd neu Is Gadeirydd o'r Cyngor ganiatau y taliad.

15.1.2 Pan fo taliad dan yr uchod wedi ei wneud, caiff ei drafod ar wahân pan drafodir taliadau nesaf gan y Cyngor

15.2 Caiff pob aelod o'r Cyngor adroddiad o wariant a derbyniadau bob chwarter ac ar derfyn y flwyddyn ariannol gan y Clerc **neu Gyngorydd priodol / Swyddog Cyllid**.

16. Os oes gan aelod ddiddordeb ariannol, yn uniongyrchol neu anuniongyrchol (fel y diffinnir yng Nghôd Ymddygiad Cyngor Cymuned Llangernyw fabwysiadwyd dan Adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ym mis Medi 2008) mewn unrhyw gontract neu weithgareddau eraill, dylai'r aelod adael y cyfarfod tra mae'r drafodaeth ymlaen. Ond

16.1 Gall y Cyngor roi gwahoddiad i'r aelod aros.

16.2 Bod y drafodaeth yn rhan o adroddiad gan bwyllgor a ddim yn ei hun yn bwnc trafodaeth.

17. O dan ddeddf llywodraeth leol 2000 mae angen Hysbysiad gan Aelod o Awdurdod Leol o Fuddiannau Ariannol ac Eraill. Defnyddir ffurflen Cyngor Bwrdeistref Cyngor Conwy i'r pwrpas hwn.

18. Ni all aelod o bwyllgor neu'r Cyngor ganfasio ar ran ymgeisydd i unrhyw swydd, neu unrhyw gontract. Bydd hyn yn anghymwysu'r person o'r swydd neu'r contract.

19. **Archwilio Dogfennau**

- 19.1 Gall unrhyw aelod (yn ymwneud â'i swydd) archwilio unrhyw ddogfen yn nwylo'r Cyngor, ac os oes copïau ar gael, hawlio un.
- 19.2 Bydd pob cofnod y Cyngor neu bwyllgor yn agored i archwiliad gan unrhyw aelod o'r Cyngor.

20. **Mynediad y Cyhoedd i gyfarfodydd**

- 20.1 Mae hawl gan y cyhoedd fynychu pob cyfarfod o'r Cyngor neu bwyllgor ac is-bwyllgor. Gellir eu gwahardd o'r cyfarfod dros dro fel a ganlyn.
- 20.1.1 Pan mae mater cyfrinachol i'w drafod.
- 20.1.2 Os bydd aelod o'r cyhoedd yn torri ar draws trafodaeth yn ystod cyfarfod, gall y Cadeirydd, ar ôl rhoi rhybudd i'r person ei orfodi i adael y cyfarfod.
- 20.2 Rhoi'r ugain munud ar wahân i gael datganiadau gan y cyhoedd a chaiff pob unigolyn dri munud i roi ei ddatganiad. Dim ond eitemau sydd wedi eu derbyn gan y Clerc **neu Gadeirydd** yn gynharach (48 o oriau cyn y cyfarfod) a gaiff eu trafod.
- 20.3 **Os yw cyfarfodydd y Cyngor yn gyfarfod rhithiol yna canieteir y cyhoedd i ymuno petaent eisiau.**

21. **Materion Cyfrinachol**

- 21.1 Ni chaniateir i unrhyw aelod o'r Cyngor neu bwyllgor ddatgelu i berson sydd ddim yn aelod o'r Cyngor fater sydd yn cael ei alw'n gyfrinachol gan y Cyngor (Gweler Côd Ymddygiad y Cyngor Cymuned Rhan 2 rhif 5)

22. **Cydweithredu gyda Chynghorwyr Bwrdeistref Sirol Conwy.**

- 22.1 Anfonir hysbyseb gyda gwahoddiad i fynychu cyfarfodydd i'r aelod sy'n cynrychioli'r ardal.

23. **Tendrau**

- 23.1 Nid oes gorfodaeth ar y Cyngor na'i bwyllgorau i dderbyn y tendr isaf.
- 23.2 Gellir hysbysu y cais am dendrau ym mhapur y fro, ar hysbysfwrdd y Cyngor ac yn y siopau lleol sy'n cynnwys swyddfeydd post.
- 23.3 Os na dderbynnir tendrau neu eu bod yn union yr un fath gall y Cyngor wneud trefniadau fel sy'n briodol yng ngolwg yr aelodau.

24. **Côd Ymddygiad tuag at Gwynion**

- 24.1 Bydd y Cyngor yn gweithredu ar gwynion o gamweinyddu honedig gan y Cyngor neu unrhyw aelod yn y dull a welir yn "Polisi ymateb i gwynion" y Cyngor Cymuned.

25. **Newid, diddymu neu ohirio Rheolau Sefydlog**

- 25.1 Gellir gohirio'r holl rannau o'r Rheolau Sefydlog oni bai am y rhai sydd mewn **print tywyll** unrhyw amser trwy roi cynigiad ymlaen a gwneud hyn mewn cysylltiad ag unrhyw eitem o fusnes
- 25.2 Bydd unrhyw gynigiad i ychwanegu at, newid neu ddiddymu Rheol Sefydlog pan wnaed y cynnig a'i eilio yn sefyll heb drafodaeth hyd at y cyfarfod cyffredinol nesaf o'r Cyngor.

26. Fe roi'r copi o'r Rheolau Sefydlog i bob aelod o'r Cyngor wedi iddynt dderbyn y datganiad o dderbyn swydd.

Derbyniwyd gan y Cyngor Cymuned 22^{ain} Gorffennaf 2020

Arwyddwyd: _____
Clwyd Roberts

